

Knjiški Krnjaš XI.

ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP

Kulturni turizam

u Slavoniji, Srijemu i Baranji

Vinkovci, 2. listopada 2026.

Urednici

Akademik Igor Anić, redoviti profesor u
trajnom izboru

Dr. sc. Anica Bilić, znanstvena savjetnica u
trajnom izboru

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI
CENTAR ZA ZNANSTVENI RAD U VINKOVcima
i
VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA
UPRAVNI ODJEL ZA TURIZAM, KULTURU I SPORT

Knjiški Krnjaš XI.

ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP

*Kulturni turizam
u Slavoniji, Srijemu i Baranji*

PROGRAMSKA KNJIŽICA
KNJIŽICA SAŽETAKA

Zagreb – Vinkovci
2026.

Organizator

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI
CENTAR ZA ZNANSTVENI RAD U VINKOVcima

Suorganizator

VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA
UPRAVNI ODJEL ZA TURIZAM, KULTURU I SPORT

Znanstveni skup financijski su potpomogli

VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA
GRAD VINKOVCI
BOSO, d. o. o., Vinkovci

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI
CENTAR ZA ZNANSTVENI RAD U VINKOVcima

i

VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA
UPRAVNI ODJEL ZA TURIZAM, KULTURU I SPORT

ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP

*Kulturni turizam
u Slavoniji, Srijemu i Baranji*

petak, 2. listopada 2026.

*Rodna kuća Ivana Kozarca
Ulica Josipa Kozarca 38, Vinkovci*

PROGRAM

ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP

Kulturni turizam u Slavoniji, Srijemu i Baranji

Voditeljica znanstveno-stručnoga skupa

dr. sc. Anica Bilić, znanstvena savjetnica u trajnom izboru i
upraviteljica Centra za znanstveni rad Hrvatske akademije
znanosti i umjetnosti u Vinkovcima

11 – 13,30 sati

Pozdravni govori

Dr. sc. Dinko Župan, znanstveni savjetnik, Hrvatski institut za povijest,
Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje u Slavonskom Brodu

Priča o kulturnoj ostavštini Matije Petra Katančića

Dr. sc. Martina Kelava, Vukovarsko-srijemska županija, Upravni
odjel za turizam, kulturu i sport, Zajednica kulturno-umjetničkih
djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije

Kulturna baština kao turistički resurs: primjer „Vinkovačkih jeseni“

Dr. sc. Vladimir Dugalić, redoviti profesor, Hrvatska akademija
znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Đakovu

Vjerski turizam između duhovnosti hodočašća i kulturnoga turizma

Dr. sc. Anica Bilić, znanstvena savjetnica u trajnom izboru, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Centar za znanstveni rad u Vinkovcima
Ivan Kozarac, književna valuta u kulturnom turizmu

Dr. sc. Marica Liović, redovita profesorica, Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Tragovima Vilme Vukelić

Dr. sc. Vlasta Novinc, Srednja škola Ilok
Dunavom do Vučedola: književni krajolik između arheološke baštine i svakodnevice

Dr. sc. Hrvoje Mesić, izvanredni profesor, Akademija za umjetnost i kulturu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Selo koje je promijenilo ime: kulturna memorija i identitet prostora u pripovijetci „Podrovan temelj” Antuna Matasovića

Mr. sc. Janja Juzbašić, Gradski muzej Županja
Kulturno turistički potencijal šokačkih stanova i tradicijske arhitekture županjskoga kraja

Dr. sc. Ljiljana Kolenić, redovita profesorica u mirovini, Zagreb
Predviđanje vremena u Slavoniji u starim tekstovima

Rasprava i zaključci

15 sati

Turistički obilazak Vinkovaca

SAŽETCI

Dr. sc. Dinko Župan, znanstveni savjetnik
Hrvatski institut za povijest,
Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje u Slavonskom Brodu
dinkozup@hotmail.com

PRIČA O KULTURNOJ OSTAVŠTINI MATIJE PETRA KATANČIĆA

Matija Petar Katančić (1750. – 1825.) najistaknutiji je hrvatski erudit s kraja 18. i početka 19. stoljeća, koji je svojim znanstvenim i stručnim radom pokrivao široko polje tadašnjih humanističkih znanosti (književnost, filologija, leksikografija, povijest, arheologija, numizmatika, geografija, kartografija, etnologija, filozofija i teologija).

Grad Valpovo i Hrvatski institut za povijest – Podružnica Slavonski Brod u zajedničkoj su organizaciji 2019. pokrenuli kulturno-znanstvenu manifestaciju *Dani Matije Petra Katančića*, a 2020. godine Valpovu je odobren projekt „Priča o kulturnoj ostavštini Matije Petra Katančića“. U sklopu projekta izgrađen je Memorijalni centar Matije Petra Katančića u kojem se posjetitelji mogu upoznati s Katančićem kao franjevcem i njegovim radom na prijevodu *Biblije*. Projektom je obnovljena stara školska zgrada (1859.) koja je pretvorena u Edukacijsko-interpretacijski centar u kojem se između ostalog održava i *Matijafest*, festival znanja i igre, namijenjen djeci školske dobi u sklopu kojega se organiziraju razne edukativne radionice. Na navedenim primjerima prezentirat ću kako se kulturna ostavština može pretvoriti u kulturni kapital koji se može ugraditi i u ponudu kulturnoga turizma.

Ključne riječi: Matija Petar Katančić, Valpovo, kulturna ostavština, kulturni kapital, kulturni turizam.

Dr. sc. Martina Kelava

Vukovarsko-srijemska županija, Upravni odjel za turizam,
kulturu i sport

Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-
srijemske županije

martina.kelava@vuszh.hr

KULTURNA BAŠTINA KAO TURISTIČKI RESURS: PRIMJER VINKOVAČKIH JESENI

Kulturni turizam predstavlja važan segment održivog turizma, pri čemu manifestacije utemeljene na kulturnoj baštini imaju ključnu ulogu u oblikovanju identiteta destinacije i stvaranju autentičnoga turističkog doživljaja. U tom kontekstu *Vinkovačke jeseni* predstavljaju jednu od najdugovječnijih i najprepoznatljivijih kulturno-turističkih manifestacija u Hrvatskoj, koja više od šest desetljeća uspješno povezuje očuvanje kulturne baštine s razvojem kulturnoga turizma.

U radu će se analizirati kulturna baština kao turistički resurs na primjeru *Vinkovačkih jeseni*, s ciljem utvrđivanja njihova doprinosa razvoju kulturnoga turizma, jačanju identiteta destinacije i očuvanju tradicijskih vrijednosti. Istraživanje će se temeljiti na analizi relevantne znanstvene i stručne literature iz područja kulturnoga turizma i upravljanja kulturnom baštinom, dostupnih statističkih podataka i programskih sadržaja manifestacije. Posebna će se pozornost posvetiti temeljnim priredbama u organizaciji Zajednice kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije – Dječjim Vinkovačkim jesenima (Međužupanijskoj smotri dječjih folklornih skupina i Mimohodu dječjih folklornih skupina), Folklornim večerima – županijskoj smotri izvornoga folklora, Državnoj smotri izvornoga hrvatskog folklora te

Svečanom mimohodu sudionika i Reviji konjskih zaprega i konjanika. Analizirat će se uloga temeljnih priredbi u oblikovanju autentičnoga doživljaja hrvatske tradicijske kulture te njihov doprinos stvaranju održive i konkurentne kulturno-turističke ponude.

Vinkovačke jeseni značajno pridonose povećanju broja posjetitelja, razvoju ugostiteljstva i smještajnih kapaciteta, poticanju lokalnoga poduzetništva te promociji Vinkovaca i istočne Hrvatske na domaćem i međunarodnom turističkom tržištu. Njihova vrijednost očituje se u uspješnoj valorizaciji kulturne baštine kroz turističku ponudu, pri čemu se tradicijske vrijednosti pretvaraju u prepoznatljiv i autentičan turistički proizvod. Time manifestacija potvrđuje kako kulturna događanja mogu biti istodobno učinkovito sredstvo očuvanja baštine, jačanja lokalnog identiteta i poticaj održivom gospodarskom razvoju.

Zaključno, *Vinkovačke jeseni* predstavljaju primjer uspješnoga povezivanja kulturne baštine i turizma. Njihov daljnji razvoj zahtijeva kontinuiranu suradnju lokalne zajednice, kulturnih institucija, turističkoga sektora i javne uprave kako bi se očuvala autentičnost manifestacije te osigurao njezin dugoročni doprinos razvoju kulturnoga turizma.

Ključne riječi: kulturni turizam, manifestacija, *Vinkovačke jeseni*, identitet, održivi razvoj.

Dr. sc. Vladimir Dugalić, redoviti profesor
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti,
Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Đakovu
vladimir.dugalic1@gmail.com

VJERSKI TURIZAM IZMEĐU DUHOVNOSTI HODOČAŠĆA I KULTURNOGA TURIZMA

Danas se sve češće razlikuje klasični hodočasnik koji isključivo iz vjerskih motiva dolazi u svetišta od turista hodočasnika koji, osim duhovnosti, traži i druge sadržaje te tako potiče oblike vjerskoga turizma. Uočavaju se i tzv. vjerski turisti koje ne pokreće vjerska motivacija, nego želja za upoznavanjem s religioznim praksama i kulturnim bogatstvom jednoga kraja. Polazeći od dokumenata Katoličke Crkve o vjerskom turizmu, Direktorija o pučkoj pobožnosti koji razlikuje pobožnosti od religiozne prakse te Smjernica za razvoj vjerskog turizma u Republici Hrvatskoj, u izlaganju se stoga želi pojasniti suodnos duhovnoga, religioznoga i kulturnoga elementa u vjerskom i kulturnom turizmu. Postoje, naime, oblici duhovnoga života, poput hodočašća, koji posjeduju vlastiti sadržaj te zbog svoje vjerske specifičnosti ostaju u okvirima vjerskih zajednica. Međutim, postoje i drugi oblici religioznoga i vjerskoga života, poput pučkih običaja nadahnutih vjerskim elementima i vrijednostima, posjeti sakralno-kulturnim objektima ili pučke manifestacije nadahnute vjerskim i religioznim sadržajima, poput adventskih sajмова, gdje se isprepliće duhovno i kulturno te zahtijeva snažniju suradnju Turističke zajednice i lokalne zajednice s vjerskim zajednicama. Kvalificirani vodiči i agencije, kao i kvalitetni promotivni i edukativni materijali,

samo su neki od elemenata koji mogu pridonijeti razvoju i boljoj kvaliteti vjerskoga i kulturnoga turizma, ali i boljem razlikovanju onoga istinskoga duhovnoga od religioznoga i kulturnoga.

Ključne riječi: vjerski turizam, kulturni turizam, hodočasnik, pučka religioznost, pučki običaji.

Dr. sc. Anica Bilić, znanstvena savjetnica u trajnom izboru i upraviteljica
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti,
Centar za znanstveni rad u Vinkovcima
abilic@hazu.hr

IVAN KOZARAC, KNJIŽEVNA VALUTA U KULTURNOM TURIZMU

Izlaganje se temelji na praktičnom iskustvu muzealizacije književnika Ivana Kozarca i otvaranja njegove rodne kuće u Vinkovcima 2014. kao primjerima dobre prakse, a motivirano je pritiscima na stvaranje praktičnih i korisnih pojedinaca iz područja humanistike koji trebaju svoja znanja pretvoriti u intelektualnu valutu i postati tvorci kulturnoga proizvoda. Proces muzealizacije Ivana Kozarca i (re)prezentacije spomen-kuće elaborira se kroz narative o 8.200 godina kontinuiranoga života u Vinkovcima, o tradicijskoj kulturi, bečarima, stereotipu raspojasane Slavonije, zabranjenoj ljubavi Marije i Ivana Kozarca, Krnjašu, kultnom mjestu pisane riječi. Manifestacija *Knjiški Krnjaš* pridonosi razvoju kulturnoga turizma, napose književnoga i konferencijskoga kao i turizma manifestacija. Cilj je istraživanja pokazati na konkretnom primjeru muzealizacije Ivana Kozarca i turistifikacije Krnjaša kako se baština pretvara u komercijalni proizvod uz objedinjavanje društvenoga, kulturnoga i simboličkoga kapitala s kulturnim pamćenjem i identitetom zajednice.

Cljučne riječi: kulturni turizam, književni turizam, muzealizacija književnika, baština, turistifikacija Krnjaša.

Dr. sc. Marica Liović, redovita profesorica
Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
lio vicmar@gmail.com

TRAGOVIMA VILME VUKELIĆ

Osječki germanist Vlado Obad 90-ih godina 20. stoljeća dolazi do ostavštine Vilme Vukelić i zahvaljujući toj sretnoj činjenici, ova nepravedeno zapostavljena književnica sve češće je predmet znanstveno-stručnoga propitivanja.

Iako su dosad prevedena i objelodanjena samo dva teksta ove Osječanke – *Tragovi prošlosti* (memoari) i *U stiješnjenim granicama* (kronika) – gotovo je nemoguće zamisliti povijest regionalne književnosti bez Vilme Vukelić, najosječkije književnice, kako ju je nazvao Vlado Obad.

S obzirom na činjenicu da su *Tragovi prošlosti* autobiografija s pomoću koje je moguće rekonstruirati i tlocrt grada, ali i običaje i osječku svakodnevicu na kraju 19. i početkom 20. stoljeća, nakon što je preveo *Tragove prošlosti* Vlado Obad je na temelju teksta Vilme Vukelić organizirao za studente šetnju gradom, prateći referentne točke Vilmina teksta. Kako interes za ovu spisateljicu ne jenjava, držimo da bi u suradnji s Turističkom zajednicom grada Osijeka ovaj oblik sinergije – književnica – djelo – grad Osijek – bio i na korist gradu Osijeku, ali i izvrsna promidžba knjige, osječke književnice i čitanja.

Ključne riječi: Vilma Vukelić, *Tragovi prošlosti*, memoari, Turistička zajednica Grada Osijeka, osječka književnica.

DUNAVOM DO VUČEDOLA: KNJIŽEVNI KRAJOLIK IZMEĐU ARHEOLOŠKE BAŠTINE I SVAKODNEVICE

U ovome će se radu istražiti mogućnosti književnih tekstova u kontekstu literarnoga, odnosno kulturnoga turizma. Kulturni turizam revitalizira kontekst koji je za strukturalistička i poststrukturalistička teorijska učenja proglašen irelevantnim za razumijevanje književnih tekstova jer se tekstualni znak razumijevao kao izdvojeni estetski artefakt neovisan o svijetu izvan teksta. Međutim, za pretpostaviti je da recipijent želi aktualizaciju i konkretizaciju konteksta teksta koji ga interesira i inspirira, pa se interes čitatelja može iskoristi za razvoj kulturnoga turizma.

U radu će se istražiti i neke edukativne mogućnosti koje literarni turizam nudi, jer povezivanje teksta i konteksta, odnosno reprezentacije i stvarnosti, nudi model produbljivanja kritičkoga mišljenja i čitateljskih sposobnosti. Spoznajne i kritičke mogućnosti literarnoga turizma istražiti će se na dva primjera: na tekstovima Pavla Pavličića *Dunav* (1983.) i *Kruh i mast* (1996.) te na ciklusu pjesama Dragutina Tadijanovića *Gost u Vučedolu* iz 1957. godine. Navedeni tekstovi otvaraju bezbrojne mogućnosti literarnom turizmu: povezivanje teksta i prostora, konstrukcija kulturnoga krajolika, pripovijedanje kao izvedbena memorijska praksa nestajuće svakodnevice (gastronomija,

arhitektura, kulturna povijest). Uz literarno mapiranje prostora u tekstovima Pavla Pavličića o Vukovaru u kontekstu kulture pamćenja, naglasak će se staviti i na deset pjesama koje je Dragutin Tadijanović napisao 1957., te će se njegov boravak u Vučedolu prezentirati kao mogućnost literarne ture koja omogućuje edukativni i književno-spoznajni sadržaj. Intertekstualno će se povezati Tadijanovićeve dnevnički zapisi u kontekstu boravka u Vučedolu koji mu je poslužio kao inspiracija i polazište pjesničkim uradcima. Tadijanović povezuje dokolicu i prapovijest te stvara uradak koji je na poseban način konstruirao književni krajolik Vučedola. Povezivanje prostora i pjesništva moguće je kao literarna interpretacija destinacije koja je postala sinonim za kulturni turizam, a memoarska proza *Dunav* predstavlja jedan od prvih književnih uspješnica Pavla Pavličića kojom se lokalni, srijemski prostor svakodnevice reprezentira književnom praksom koja postaje nositelj sjećanja i identiteta.

Ključne riječi: literarni turizam, mapiranje prostora, književni krajolik, Pavao Pavličić, Dragutin Tadijanović.

Dr. sc. Hrvoje Mesić, izvanredni profesor
Akademija za umjetnost i kulturu
Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
hrvoje.mesic35@gmail.com

SELO KOJE JE PROMIJENILO IME: KULTURNA MEMORIJA I IDENTITET PROSTORA U PRIPOVIJETCI *PODROVAN* TEMELJ ANTUNA MATASOVIĆA

Rad analizira pripovijetku *Podrovan temelj* Antuna Matasovića (Velika Kapanica, 23. svibnja 1893. – Karlovac, 20. svibnja 1986.), hrvatskoga književnika i predstavnika katolički nadahnute književnosti, iz perspektive kulturne memorije, identiteta prostora i katoličkoga svjetonazora. Polazeći od pretpostavke da književni tekstovi ne odražavaju samo postojeće prostore nego ih i aktivno oblikuju, istražuje se način na koji Matasović konstruira književnu sliku slavonskoga ruralnog krajolika. Posebna se pozornost posvećuje prikazu Bojina kraja (*sokaka*), koji se tijekom pripovijesti preobražava u „Madžar-Boju”, čime postaje simbol promjene kulturnoga i identitetskoga obilježja slavonske seoske zajednice.

Analiza pokazuje kako prostor u pripovijetci nije tek pozadina zbivanja, nego aktivni nositelj kolektivne memorije, društvenih odnosa i kulturnih vrijednosti. Kroz prikaze sela, obiteljskoga doma, zemlje, sokaka i lokalne zajednice oblikuje se književni krajolik koji čuva iskustva i sjećanja jednoga prostora te postaje mjestom susreta osobne i kolektivne povijesti. Središnji motiv „temelja” pritom nadilazi značenje materijalnoga nasljeđa te postaje simbol obiteljskoga kontinuiteta, pripadnosti prostoru, očuvanja identiteta i odgovornosti prema zajednici.

Poseban analitički naglasak stavlja se na katolički vrijednosni sloj pripovijetke, karakterističan za Matasovićev književni opus. Premda religioznost nije izražena kroz izravne teološke ili pobožne motive, katolički svjetonazor očituje se u naglašenoj važnosti obitelji, poštovanju nasljeđa, etičkoj odgovornosti pojedinca, povezanosti čovjeka sa zemljom te shvaćanju doma kao temeljnoga mjesta identiteta i zajedništva. Nasuprot tomu, raspad tradicionalnih vrijednosti, sukobi oko imetka i narušavanje međuljudskih odnosa prikazani su kao uzroci osobne i društvene tragedije.

Rad zaključuje da pripovijetka *Podrovan temelj* predstavlja vrijedan primjer književne reprezentacije slavonskoga prostora u kojoj se isprepliću kulturni krajolik, kolektivna memorija, identitetske transformacije i katolički vrijednosni sustav. Takva višeslojna reprezentacija prostora potvrđuje važnost Matasovićeve opusa za razumijevanje kulturne baštine i identitetskih procesa u slavonskom ruralnom okruženju te ističe njegov doprinos hrvatskoj katoličkoj književnosti i književnoj baštini istočne Hrvatske.

Ključne riječi: Antun Matasović, *Podrovan temelj*, kulturna memorija, identitet prostora, književni krajolik, katolički svjetonazor, hrvatska katolička književnost, Slavonija, ruralna baština, kulturni identitet.

Mr. sc. Janja Juzbašić
Gradski muzej Županja
janja.juzbasic@gmail.com

KULTURNO TURISTIČKI POTENCIJAL ŠOKAČKIH STANOVA I TRADICIJSKE ARHITEKTURE ŽUPANJSKOGA KRAJA

U prvom dijelu izlaganja autorica će se kratko osvrnuti na zaboravljeni projekt Muzeja u Županji poznat pod nazivom *Etnopark kod Županje* kojega je oko 1968. godine osmislio tadašnji ravnatelj i osnivač Muzeja prof. Stjepan Gruber sa skupinom etnologa i arhitekata iz Zagreba, na čelu s arhitektom Aleksandrom Freudenrichom, na nekadašnjoj lokaciji Rastovica, uz autocestu Zagreb – Lipovac.

Potom će predstaviti noviji projekt, započet 2004. godine pod nešto promijenjenim imenom i koncepcijom poznat pod nazivom multifunkcionalni projekt *Etnopark kod Županje – Dretvića stan* u Gradištu. Ovim drugim projektom pokušalo se u potpunosti revitalizirati jedan tipičan *šokački stan* (tradicijsko obitavalište izvan naselja) s područja županjskoga kraja „in situ“, za razliku od prvoga projekta koji je uključivao izgradnju ili premještanje na jednu lokaciju više tipova šokačke tradicijske arhitekture županjskoga kraja. Također važno je istaknuti da su oba imala cilj ne samo očuvanje tradicijske arhitekture već kroz uključivanje i drugih kulturnih sadržaja, a napose ugostiteljskih, rekreativnih i drugih sadržaja u oba se projekta očitovao i veliki turistički potencijal.

Pri kraju i u zaključku izlaganja osvrnut će se na rezultate i probleme navedenih projekata, prvoga koji nikada nije niti izgrađen, a sličnu

sudbinu, ukoliko se nešto u međuvremenu ne promijeni, imat će vjerojatno i noviji projekt *Dretvića stana*. S obzirom kako u posljednje vrijeme ima i vrlo uspješnih projekata, pogotovo u županjskom kraju, donijet će i neke primjere dobre prakse i isplativa ulaganja u obnovu tradicijskih objekata na županjskom području u smislu njihovoga uključivanja u turističku ponudu i poticaj razvoju ukupnoga kulturnoga turizma Vukovarsko-srijemske županije i šire.

Ključne riječi: šokački stan, etnopark, tradicijska arhitektura, turistički potencijali.

Dr. sc. Ljiljana Kolenić, redovita profesorica u mirovini
Zagreb
kolenic.ljilja@gmail.com

PREDVIĐANJE VREMENA U SLAVONIJI U STARIM TEKSTOVIMA

Izlaganje govori o opisu i predviđanju (prognozi) vremena u Slavoniji u starim hrvatskim tekstovima. Polazište za analizu čine dvije knjige etnografskih zapisa, prva opisuje vrijeme i običaje župe Retkovci autora Ivana Filakovca pod naslovom *Župa Retkovci 1898 – 1902*, a druga opisuje vrijeme i običaje sela Klakara Luke Lukića *Opis sela Klakarja 1905 – 1953*. Analizom tih dviju knjiga i zapisa iz starih kalendara, molitvenika i sl. tumači se kako se vrijeme predviđalo prije suvremenih mjernih instrumenata, koji su vjetrovi puhali i kako su se zvali, kako su nazivali strane svijeta od kojih su puhali vjetrovi, kako su se prenosile spoznaje o vremenu u određenim dijelovima godine promatranjem vjetrova, sunca i oborina, ali i iskustvom, i narodnom predajom. Da bismo razumjeli stare opise i predviđanja vremena, moramo poznavati katolički kalendar jer se najčešće povezuje opis vremena s danom određenoga svetca. Ivan Filakovac kaže da kiše padaju u Retkovcima oko *Josipova*, *Đurđeva* (Jurjeva), *Duova* (Duhova), *Ivanja*, *Ilinja*, *Gospojine* (Velike Gospe) i *Šimunova*. Navodi također da kiše o Josipovu, Jurjevu i Duhovima daju rodnu godinu, a primjerice one o Velikoj Gospi donose jedrinu grožđu i voću. Luka Lukić kaže da u *Klakarju* vjetar *ustoka* (istočni vjetar, istočnjak) i *madžarac* (sjeverni vjetar) pušu najviše u proljeće, *madžarac* i *gornjac* (zapadni vjetar) zimi itd. Držimo da bi takvi zapisi iz 19. i prve

polovice 20. stoljeća mogli pobuditi interes turista budući da je danas zanimanje za vrijeme i vremensku prognozu svakodnevno. Opis vremena povezan je sa zemljopisnim prostorom pa uz stare opise vremena doznajemo mnogo o klimi u Slavoniji, o značenju klime za usjeve i život ljudi i životinja.

Ključne riječi: Slavonija, etnografski zapisi, nazivi za vjetrove i strane svijeta, predviđanje vremena, 19. i 20. stoljeće.

KNJIŠKI KRNJAŠ XI.
Znanstveno-stručni skup
Kulturni turizam
u Slavoniji, Srijemu i Baranji

Nakladnik

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, HR – 10000 Zagreb

Za nakladnika

Akademik Dario Vretenar, glavni tajnik

Adresa uredništva

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti,
Centar za znanstveni rad u Vinkovcima
Jurja Dalmatinca 22, HR-32100 Vinkovci
032 332 316

hazu.centar-vk@hazu.hr

Tehnička urednica

Martina Delišimunović

Lektura

Dr. sc. Anica Bilić, znanstvena savjetnica u trajnom izboru

Korektura

Ksenija Petričić

Tisak

Stega tisak, d. o. o., Zagreb

Naklada

100 primjeraka

ISBN 978-953-347-710-7

rujan 2026.

